

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik minden héten egyszer szombaton, egy íven.	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECEN, KOLLÉGIUM Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.	Előfizetési ár egész évre 10 arany korona félévre . . . 5 arany korona Egyes szám ára 25 arany fillér
--	--	--

A lelkipásztor felelőssége.

Egyik megyei érdekeltégű tanügyi lap¹ a lelkipásztori kárt az állam „legfelelőtlenebb elemének” nevezi. A közelmúlt napi sajtójában igen rossz s megbélyező értelmet nyert ez a kifejezés. A szerkesztő megjegyzéséből s a cikk fejtegetéseiből azonban kitűnik az, hogy az író nem ilyen értelemben használja. Azt kívánja ugyanis, hogy amint a tanítót felelősségre vonják munkájának eredményes teljesítéséért, úgy a lelkészt is vonják felelősségre s amint a tanító eredményét osztályozzák, úgy a lelkészi munka eredményét is osztályozzák. Tőle messze lakó egyének, miniszteri kiküldöttek jelenjenek meg a gyülekezetben s kérdezzék meg az egyháztagoktól, hogy mit tudnak a múlt vasárnapi prédikációból, hány betörés, hány lopás fordult elő a községben s annak megfelelően osztályozzák a lelkészi munkát.

Egyáltalában nem akarok polemizálni a cikk állításaival, pusztán az általa felvetett lelkipásztori felelősségről (vagy szerinte felelőtleniségről) akarok egy pár megjegyzést tenni.

Általánosan ismert igazság, hogy minél inkább szellemibb valamely munka, annál kevésbé ellenőrizhető eredményének értéke. Az a munka, amelyik tisztán az anyagi élet dolgaival, viszonyaival foglalkozik, egészen pontosan számon kérhető. Egész pontosan ellenőrizni lehet pl. az iparosnak, a vasutasnak, bankhivatalnoknak, postatisztnak stb. a munkáját. Megnézem a csizmadia által készített csizmát, a bank, vagy vasut könyveit s azonnal megtudom ítélni, hogy miképen végzi az feladatát.

Sokkal nehezebben ellenőrizhető ennél az a munka, amelyik a lélekkel foglalkozik, melynek célja ismeretek s erkölcsi erők közlése, egyszóval: *nevelés*.

A tanító s a tanár nevelői munkájának eredményét már sokkal nehezebb megbírálni, mint az előbb említett tisztviselőké.

A tanító s a tanár erkölcsi jellemek, jó állampolgárok képzésén fáradozik, s hogy ez mennyire sikerült neki, sokkal nehezebb meg-

ítélni s ellenőrizni, mint például azt, hogy jól van-e kezelve egy postahivatal.

Ennek oka az *egyéniesség* titkában rejlik. Az emberi lélek mindig egyéni s mindig van benne valami olyan vonás, ami másra nézve idegen. Minél szellemibb a végzett munka, annál nagyobb az egyéniesség érvényesülési lehetősége. A nevelésnek éppen a legértékesebb része t. i., hogy a nevelő egyéniessége milyenné formálja a növendék egyéniességét, az ellenőrzés számára az előbbi ok miatt alig hozzáférhető. Csak jóval később válik az nyilvánvalóvá a „Lélek gyümölcseiben”.

Az összes nevelői munkák közt a legszellemibb a lelkipásztori munka, éppen ezért annak eredménye a legnehezebben ellenőrizhető.

A lelkipásztor — bármennyire nagy hazafi legyen is — elsősorban nem az állam számára akar jó polgárokat nevelni, mint az állami tanító és tanár, hanem az Isten országa számára. Hogy ezáltal az államnak is jó polgárokat nevel, az csak egyik következménye a legfőbb célnak. Isten országának tagjává a *hit* által lesz az ember. A lelkipásztor feladata e hitnek nevelése az Ige hirdetése által. Előtte tehát nem a tudomány minél nagyobb volta, nem a jó állampolgári nevelés áll végső cél gyanánt, hanem maga az *élő Isten*. Az Isten, aki abszolút tökéletes lélek, tisztán szellem. Ő elébe kell az emberi lelkeket kalauzolni, vezetnie. Eközben csak olyat mond, aminek igazságát maga is személyesen átélte. Ezért prófétai az ő munkája. Nem elméleti fejtegetéseket ad, hanem lelki bizonyoságtételeket nyújt. Ebben rejlik a lelkipásztor munkájának magasrendű *szellemi* természete.

Hol van az az egyházi hatóság, amelyik ennek a munkának az értékét, az elért eredményeket pontosan ellenőrizni tudja?

Megláthatja a munka kereteit, a külsőségeket, de az eredményt majd csak akkor tudjuk meg igazán, amikor „meglátjuk az embernek Fiát eljönni az ég felhőiben nagy hatalommal és dicsőséggel”. (Máté 24. 30.)

Hányan lehetnek olyanok egy istentiszteleten, akik nem tudnak elmondani a prédikáció tartalmát, csak azt érzik, hogy melegebb lett a

¹ Szabolcsi tanító „Tanító szeretnék lenni” c. cikke a f. évi 9. számban.

szívük, tisztább a lelkük s világosabb a látásuk. Ezt a melegséget s ezt a látást hogy mérhetné meg a vizsgálóbizottság?

A lelki magvetés nem nő fel s nem érik meg máról holnapra. Sokszor egy egész élet kell hozzá. Hogyan ítéljük a vetéstől addig, amíg a csira a földben van? Csak az Isten láthatja a lélek belsejében az élet megmozdulásának jeleit.

A lelkipásztori munka tehát éppen azért, mivel emberileg legkevésbé ellenőrizhető, a legfelelősségteljesebb. Az egyéni felelőség terhe sehol sem nehezedik akkora súllyal a lélekre, mint ennél a pályánál. A lelkipásztor eme felelőségét már Ezékiel megállapította proféciája 3. részének 17-19. verseiben.

Végezzük hát emberileg az ellenőrzést olyan jól, ahogy csak tudjuk. Ez kötelességünk. De emellett főképpen építsük Istennel szemben való felelőségérzésünket. Az ellenőrzés még senkit sem tett jó lelkipásztorrá, de a pástornak a nyájért, a Gazdával szemben való felelőségérzete: igen.

Porzolt Ferenc.

Iskola

Kerekes Ferenc pedagógiai levelei.

Az itt említett „Nagy Káté” nem más, mint a Heidelbergi Káté teljes szövege, a református vallásnak — azt lehet mondani — alapszabálya. Hogy ez alapszabályok milyen kellemes olvasmányok, mindenki tudja, akinek dolga volt velük. Szükségesek és nélkülözhetetlenek, mint leszűrődött következtetések és tükrök, de nem mint utak. Hogy ennek melyik kiadását érti Kerekes, nem tudhatjuk. A kollégium milleniumi értesítője sem igazít útba; mindössze egy „Keresztyén Catechismus”-t említ, melynek alcíme: „a keresztyéni hitnek ágazataira kérdések és feleletek által való rövid tanítás, stb.”, nem igen kezeskedik az azonoság mellett. Hogy másutt is elégedetlenek voltak a Heidelbergi Kátéval, mint tankönyvvel, s hány féle feldolgozása volt, mi sem mutatja jobban, mint a pápai ref. főiskola 1815-i terve, mellyel kapcsolatban a tárgyaló egyházkerületi gyűlés megjegyzi: „Valias Tudományának tanulására szolgáló sokféle Manuálék és Seypstemák, lehetetlen, hogy a Tanuló elméjében zavarodást ne okozzanak, melytől méltán őrizkedni. Erre nézve rendeltetett, hogy a mi Trivialis és Gymnasiumaink számára csak két rendbeli Katechismusok készíttessenek, az egyik Tiszteletes Professor Márton István Úr által, a két Alsóbb Oskolák számára, Keresztyén Erköltsi és Vallási Kis Katechismus nevezet alatt, melyben a Természeti Vallás és Morál olly formán adattassanak elő hogy az a Kis Katechismus egyszermind bevezetésül szolgáljon a Kijelentett Vallásra, még arra is vigyázzván, hogy a kezdőknek vagy a legalsóbb oskolába járóknak való Kér-

dések és Feleletek C illag által jelettessenek meg.* Ebbe a Kis Katechismusba fognak iktattatni az Apostoli Hit Formájja, a Tíz parancsolatok, az Uri Imádság, a Reggeli, Estvéli, Étel előtt és után; Szülőkért való, Betegségben és Betegségből felgyógyultakról mondandó rövid könyörgések.

A másik Nagyobb Katechismusnak vagy Theologiae Compendiumnak készítése bizatott most is Theologiae Professor Tiszteletes Tóth Ferencz Urra. Már ebből a Tanuló Systematice fogja tanulni a Keresztyén Hit Tudományt és Morált, azaz minden Dogmákról szerez magának valamely kevés, de azomban helyes megfogást* . . .!

Megjegyzem, az eredeti tanterv még ezen kívül Látzai József professor Keresztyén Katechismusát emlegeti az I. deák oskolában.

Debrecenben csak azt az egyet ismerték és használták volna? Azt hiszem, a könyvjegyzék itt is, mint több helyen észrevettem, minden tagkerete mellett is hiányos. Leszögezhetjük, hogy Kerekes legalább is jobban válogatott, alaposabban utána keresett a kelemesebb tankönyveknek. Még a legkisebb tettei is a kiváló nevelőre vallanak.

3. Másik tovább folytatódó tárgy a *geographia*. Legutóbbi levele óta már gondolkodott jobb módszerről. (Ott, tudjuk, még azt mondta, hogy ehhez ért legkevésbé, mert még nem tanította.) Érdekesen jelentkezik mostani tanácsaiban a napoleoni háborúk s a bécsi kongresszus tanúságai: ne politikai egységekre fektessük a fősúlyt, hanem a természetesekre. Hiszen csak korukban is mennyit változott Európa arculata. Politikai határokat el lehet törölni, de természetieket nem: épen úgy volt az ókori, mint a közép- és újkori geographiában. Rajzoljunk természeti egységeket, pl. a Duna folyamrendszerét.

Érdekes kortörténeti adat, hogy földrajzi szakértőül Szentgyörgyin kívül báró Vay Miklóst emlíki, és ajánlja a Litteraria Deputatio figyelmébe.

4. Utolsó tárgy itt a **számvetés**. A négy alpművelettel már tisztában vannak a tanulók, most már a törtek beszövése következik. Az arithmetica szárazságát a gyakorlati élet bekapcsolása: mértékek bemutatása, sőt megcsináltatása, szemérmék gyakorlása, mérőeszközök (úr, súly hosszúság stb.) összehasonlítás enyhítse. Nála annyira megkedvelték ezt a módszert a gyermekek, hogy otthon is mindig és mindent mérésgeltek a gyermekek. Ebből a célból is feltétlenül szükséges, hogy mértékekkel ellásuk az osztályt.

Hogy mennyire modernnek ezek az eszméi, mi sem mutatja jobban, mint Weszely Ödön ismeretése. (A modern pedagogia útjain 426. l.) mely szerint az új református iskolák a megszólalásig hasonló módszert alkalmaznak. Lélektanilag megfellebbezhetetlen ez az ismeretszerzés utját végig

* Régi szokás ez: a Hübnernek is így emlegetik egy, két, három csillagos cikkelyeit. Magyarázata, hogy végig ugyanazt a könyvet használták s eszerint válogatták ki az egyes osztályoknak valót. Elég különös, laza módszer. A felsős deák ugyanabban a stílusban ismételte a dolgokat, mint kiskorában tanulta.

tapasztaltató módszer! További összehasonlító megjegyzéseinket alkalmasabb lesz később megtenni.

A második rhetorica classisról.

Ezt — úgymond — nem is tanította, nem is tanulta, nem is tudja úgy, mert Budai Ézsaiás professor, „kezébe jutván Poëseos Praeceptorom, boldogult Szatmári Uram által a várnai veszedelemről írt, szinte 1000 deák hexameterekből álló verseim, magához hívott és rávett, ha mind nehezen is, *hogy a nagy poétákkal együtt subscribáljak*“.

Ez is nagyon jellemző kortörténeti adat: nem bizonyítványért, hanem a tudásért tanultak; nem az évek és előképzettség papiros tükre volt a fontos, hanem a tudás. Ennek alapján „post praemissum studiorum examen“ — mint ahogy az anyakönyv kifejezi magát, — szigorú felvételi vizsgálat után akár esztendőket ugorhattak keresztül vagy degradáltattak több osztállyal is a tanulók, amely utóbbira különösen a máshonnan jötteknél volt számos példa. A particulákról úgy beszél Márton István is 1785. okt. 13-i, Sárvárihoz Késmárkon mentorkodó tanuló társához intézett levelében (I. a Városi Muzeumban) „ubi nec studia nec mores curae sunt“, ahová ezért nem is meri adni öccsét. — A nagykörösi iskola kiváló igazgatója, Nánási Fodor Gerzson nem győz eléggé hálálkodni Sárvári professornak (1815 dec. 30-i levele a Városi Muzeumban), hogy a körösi iskolában végzett deákokat simán átvették Debrecenben a következő osztályba. „Szinte példátlan — úgy mond — hogy mindnyájan egy számba menjenek, mégis a mi Oskolánk becsületére ez is megeseit“.

A „Szatmári“ név után igazodva látom, hogy Kerekes 1802—3-ban lehetett a „kisebb poëtica-classisban“. Ekkor ugyanis azt a különösséget találjuk, amit sehol másutt: előbb van a novitius rhetorok osztálya, (tanítója épen Péczeli József) azután a „kisebb poëtica“, végül egy nagyobb poëtica“ nevezetű osztály. Hogy ez nemcsak névbéli sajátság, bizonyítja Kerekes egybehangzó vallomása. Az előző évben még közvetlenül egymásután volt a két rhetorikai osztály, s legvégül a költészeti, az utána való esztendőben pedig már az interpolatiós módszer járta: közbül volt a poëtica, elől hátul a rhetorica classis. Milleniumi értesítő 197. l.) Forrongások kora!...

Igy Kerekes átugrott egy osztályt, de a következő évben azért tógás deákként (azaz: akadémiai hallgatóként) bejárt a veteránus rhetorok órájára érdeklődni.

Megfigyelte, hogy Cicero: *De oratore c.* műve járta. Megvallja őszintén, hogy ő nem értette, pedig — a felsőség ítélete szerint is — fejlettebb eszű volt a többinél. *Nem látta át a nagy munka tervét.* Nem is olvashatják át terjedelme miatt, tehát nem is láthatják; így pedig sok erőlködéssel is nehéz gyermekeket tanítani. *Kisebb planumú* munkát kell inkább felvenni s nem ilyen erőszakolt, elmélkedő, öregek közt folyó dialogus kell a gyermeknek, hanem tüzzel teltek. „Ezeket forgassák magyarrá,

minél velősebb és hatalmasabb magyarsággal, nem szolgál ragaszkodással, hanem úgy, mint oratorhoz illik.“ Tanulják meg jól a beszédeket és deklamálják mennél többet. Egy szót sem itt már magyarul!

Laborjuk (dolgozatuk) nem periodus, hanem chria-írással foglalatoskodik.

Hasse helyett jobb, ha „megtanulják könyv nélkül declamálni pro Archia poëta. Punctum!“ — mondja csattanósan Kerekes.

Nieuport helyett meg az extractusát tanulják, de mostmár a tavalyi összeállítást fordítsák maguk deákra a nagy Nieuport segítségével. A régi tudós világ története is a régiségtan és történelem keretébe utalandó. „Tiszt. Budai uram közönséges historiájában van ugyan erre tekintet, de ebben a római historia a mi célunkhoz képest igen röviden van előadva, még pedig ott legrövidebben, ahol leghosszabban kellene.“

Nézete szerint 3 évre való tankönyv kellene. A németben van ilyen: *Geschichte der Römer, zum leichteren Verstehen ihrer classischen Schriftsteller bearbeitet*, 3 kötetben. Ezt is lehetne liviusi nyelvre lefordítani, ajánlja rá „az öreg püspököt“, ki már tán harmincadikszor olvasta el Liviuszt, annyira szereti. Ez legyen az irodalomtörténeti kézikönyvünk s mindenütt bemutatni az írók műveit s legalább egyes szép részleteket is.

(Nagykörös.) (Folytatjuk.) **Dr. Törös László.**

Közélet

Harangszentelés az őri református egyházban.

Az őri református egyháznak örömmünnepe volt f. év május 24. napja. Bensőséges, szép ünnepség keretében avatta fel s adta át hivatásának új harangját. A XC. zsoltár elénekzése után Szabó Lajos, a középszabolcsi egyházmegye esperese, mondott remek, szép avató beszédet, melyben kifejtette a harang hivatását, majd lélekéből fakadó, áhítatos imával szentelte fel az új harangot, melyet a kender és virágok özöne borított. Végezetül néhány szóval megáldotta a harangot, mely ezután az elemi iskola énekharának összhangos énekzése alatt rendeltetési helyére szállott és rövid idő múlva már hallatta is nemes zengésű, bűgő hangját, mely mellett a gyülekezet a templomba sereglett. A helybeli és vidéki hívek nagy sokasága zsúfolásig megtöltötte a fehér májusi virágokkal felékesített templomot. A gyülekezeti ének után Vass János helybeli lelkész bibliát olvasott az úrasztalánál, majd a lelkeket megragadó, a híveket könnyekig megható, buzgó imádságban kérte a Mindenható oltalmát a kedves, szép, új harangra. Az ígét Bokross Elek rohodi lelkész, egyházmegyei főjegyző hirdette, szép alkalmi beszédben méltatva a hívek áldozatkészségét, intve őket, hogy hallgassanak az új harang szá-

vára mindenkor. Az istentisztelet után a presbiterium diszgyűlést tartott, melynek jegyzőkönyvében megörökítették az ünnepélyt. A diszgyűlésen az esperes meleg szavakban ismerte el a presbiteriumnak és a lelkésznek egyházi munkálkodását és buzdította őket további tevékeny munkálkodásra. Délutáni istentisztelet alkalmával Kiss Pál tiszarádi lelkész hirdette az ígét. Gyönyörű kidolgozású, magas szárnyalású, hazafias ünnepi beszéde nagy lelkesedéssel töltötte be a hallgatókat. A harang hangja — mondá — a hívek lelkiismerete. Úgy tűnt fel neki, hogy annak idején a harangokkal elment a magyarok lelkiismerete is. Most, amikor visszajönnek a harangok, érzi, tudja, hogy velük jön a magyar hívek lelkiismerete, a válásos élet megújulása, az erkölcsök megtisztulása. „Ha megdobb a kőóriás, a torony éreszive, dobbanjon meg, visszhangozzék rá a ti áldozatkész szívetek is, buzduljatok vallásos életre, Isten házának látogatására, egymás segítésére, hogy így munkáljátok a magyar felámadás eljövételét!”

A gyönyörűen zengő-búgó „B” hangú, 327 kg. súlyú harangot az „Ecclesia” Harangművek Rt. öntődéje öntötte, a töle megszokott hangvilla szerinti pontos hanggal, a legjobb harangérből. E harang hangjának tiszta zengésével és nemesen egyszerű, mégis művészi kiállításával már a budapesti nemzetközi árúmintavásáron is nagy feltűnést keltett. Az új harang a már 150 éves, de ma is tisztán csengő „D” hangú, régi, kis haranggal zeneileg is kifogástalan és kedves, szép összhangot ad. Valóban saját érdekében cselekszik, mert feltétlen jó munkát kap, minden harangöntés előtt álló egyház, ha a Harangműveknél rendel harangot. V. Z.

Halottaink

Harsányi Sándor

1833—1925.

A türkevei református gyülekezetnek agg, 92 éves lelkipásztora, Harsányi Sándor, 58 évi türkevei lelkészkedése után f. évi május 23-án meghalt. Halálával munkában, szeretetben s áldásokban gazdag élet fejeződött be.

Született Nagydorogon 1833 nov. 3-án, régen megpihent, becsületességükről híres, jó szülőitől, Harsányi István sátoros takácsmestertől és nejétől Timár Zsuzsánától, kik által nemes egyszerűségben, mély istenfélelemmel, mindezek mellett pedig nagy szegénységben neveltetett Isten és emberek előtt való kedvességben.

Tanulói pályáját Gyönkön kezdte, majd Mezőtúron és Kecskeméten folytatta s úgy lett mindenütt első tanulója iskoláinak, hogy szegény szülői még ruházattal sem tudták segíteni, első gimnázista korától kezdve kenyer-

kereső küzdelme mellett lett díszje az iskoláknak. Theológiai tanulmányait Debrecenben végezte, honnan 1858-ban törökszentmiklósi rektoriára ment s már ide szerető testvéri szíve magával vitte testvérét, hogy szüleinek gondjain segítsen. Turkevébe ezelőtt 64 évvel vezérelte az isteni gondviselés, mint segéd-, majd helyettes lelkészt, hol e némes gyülekezet oly áhítattal hallgatá mély papi lélekből s szerető szívből fakadott tanításait, hogy két évi miképcsi lelkészi szolgálata után nagy lelkesedéssel választotta meg rendes lelkészének 1867-ben s éppen temetésével egyidőben, ezelőtt 58 évvel, május 24-én kezdette meg itt rendes lelkészi szolgálatát.

Azóta két emberöltőn át atyja, majd patriárkhája lett e szent gyülekezetnek. Vigasztalt, buzdított, bátorított, lelkesített, áldott sok-sok ezereket. Nemes lelke vetette meg alapjait az óvodának s a betegeket kebelére fogadó városi kórháznak, a fáradtságot meg nem ismerve, aszeretben soha el nem lankadva, lett Isten kegyelméből való, fehér hajjal s csaknem egy évszázados étellel megáldott patriárkhája gyülekezetének és az egyetemes magyar református egyháznak.

Családi élete, valóban égben köttetve, messze ó- és újvilágban fénylővé tétetett. 1866-ban Debrecenben szállott el az ő és hűséges neje szigethi Vass Margit ajakáról az örökké megtartott holtomiglan-holtodiglan s koronázott ez élet 12 gyermekkel, kik közül ez ő házában és a messze újvilágban 7 lelkészi családja lett a magyar református egyháznak s korporsója felett gyermekek, unokák és dédunokák egész sokasága borult le áldó imádsággal az Örökkévaló előtt, mondván: Szent, szent, szent a seregek Urának Istenének neve, áldás-ék Ő örökkön örökké.

E családi élet is az Isten emberének élete volt, csodásan fénylő, messze távolba a szeretet fényét, boldogságát ragyogva öntő. A továtúnó évek, a nagy öregség csak megszentelte e szeretetet.

Patriarkhai korban betegség nélkül, kezeit imára összekulcsolva szárnyalt lelke az egek királyi trónjához, az idvezültek seregébe, hogy ott mondja a főpapi imádságot: elvégeztem a munkát, melyet reám bízál. Atyám, dicsőíttelek Téged, most már dicsőíts meg engem Te magadnál.

Temetése május 25-én volt a lelkipásztorában igazán atyját vesztett nagy gyülekezet ezreinek sahevesnagykunsági református egyházmegye sok-sok lelkészének jelenlétében. A korporsó felett a templomban Török Imre esperes mondott szíveket megindító, gondolatokban gazdag imát s beszédet. A sírnál Csomasz Dezső mezőtúri lelkész búcsúztatta a lesújtott családtól s az agg pásztortól mindig gyermeki szeretettel szerető gyülekezettől, melynek részéről Cziriák Géza türkevei lelkész tette le a feledhe-

telten halott koporsójára a kegyeletes szeretet s igaz hála koszorúját. Áldott legyen emléke.

m—s.

Kiss Györgyné Zsigmond Mária, Kiss György debreceni gyakorló iskolai tanár önfeláldozó, áldott lelkű felesége május hó 17-én csendesen elhunyt. Szerettei az Úr akaratán megnyugodva, pótolhatatlan veszteségüket siratják elköltözésében.

Szendy Imre debreceni igazgató-tanító 40 évi tanítóskodás után 61 éves korában május hó 29-én elhunyt. A köztisztelőben állott, nagy munkásságú tanító temetése május 31-én volt őszinte részvét mellett.

ifj. Bocsor Gyula 49 éves korában, 28 évi tanítóskodás után meghalt.

Legyen áldott emlékezetük!

Különfélék

Theol. tanári konferencia volt május 28-án Sárospatakon, ahol is a helybeli tanárokon (Radácsi György, Dr. Rác Lajos, Nagy Béla, Marton János, Harsányi István, Trócsányi József) kívül jelen volt Debrecenből Dr. Varga Zsigmond, Csikesz Sándor és Dr. Erdős Károly, Budapestről Hamar István, B. Papp István, Dr. Pruzsinszky Pál és Dr. Kováts J. István, Pápáról Csizmadia Lajos, Pongrácz József, Dr. Vass Vince, Tóth Lajos és Tóth Eudre. A tárgyalásban résztvett Janka Károly cigándi lelkipásztor, a főiskola gondnoka és Forgács Gyula helybeli lelkipásztor, aki a gyakorlati teológiáról órákat ad az akadémián. Közének és Harsányi István theol. dékán buzgó imádsága után megalakult a konferencia: elnöke lett Janka Károly, ügyvezető elnöke Harsányi István, jegyzője Marton János. Az üdvözlések elhangzásával s az üdvözlő sürgönyök elküldésével megkezdődött a tárgysorozat. Dr. Kováts J. István a theol. tanárok és hallgatók külföldi tanulmányairól és a külföldi stipendiumokról tartott bevezető előadást, számításba véve a szentföld meglátogatását is. Ugyanó referálta a theologusok exmittálásának kérdését. Dr. Vass Vince és még inkább Csikesz Sándor a Theologiai Szemlééről és theol. szakirodalomról adott ismertetést. A theol. tankönyvek kiadásának nehézségeit és lehetőségét Harsányi Istvántól hallottuk; míg a theologusoknak egyik theol. intézetből a másikba átménételéről és ennek módzatairól Dr. Erdős Károly szólott. Tóth Lajos a gyógypedagógia fontosságára hívta fel a figyelmet; Marton János a theol. doktori szabályzat módosításának szükségességére mutatott rá. Dr. Kováts J. István a theol. tanárok fizetésrendezésének jelenlegi helyzetéről tájékoztatót. Minden egyes referátumot élénk, gazdag, termékenyítő eszmecsere követett, amelyen a jelenvöltek szinte kivétel nélkül résztvettek. A konferencia megállapodásai a jövő heti konventi ülés elé terjesztetnek. A vidéki tanárokat az egyházkerület és az ősi kollégium látta szívesen s gyönyörködtette a múlt szépségével és a tavaszi természet üdeségével.

Baltazár Magyar Alapítvány. Kolozsváry Kiss László debreceni lelkipásztor beiktatása alkalmából Mikes Ferenc kiskunhalasi gyógyszerész 10

millió korona összeggel megindította a Baltazár Magyar Alapítványnak a létesítését, hogy legyen ez a hazai atyafiak Kollégium iránt való szeretetének olyan erőteljes mutatója, mint amilyen bizonyossága a Baltazár Amerikai Alapítvány Óceánon túliak megértő segítésének.

Nyugalmazott lelkész 50 éves jubileuma. Ritka alkalom és esemény történt május hó 24-én Tahitófaluban, ahol az üdvözlők egész serege köszöntötte őszinte szívből és nagy örömmel Kontra Imre volt egyházmegyei tanácsbíró, egykori helybeli lelkipásztor 50 éves lelkézi jubileuma alkalmából. Az ősz pásztoron legyen továbbra is Isten kegyelme!

Helyreigazítás. Lapunk 22. száma 173. lapjának jobb hasábján említett elhunyt Pongrácz József a hasonló nevű pápai theol. tanárnak nagybátyja volt. — Ugyancsak ennek a lapszámnak fején a dátum végső nullája elmaradt, ezért a kelet május 30-ra helyesbitendő.

A Kollégium tanévzáró istentisztelete f. hó 7-én délelőtt 10 órakor lesz, amelyen Dr. Erdős Károly lelkészképzőintézeti igazgató imádkozik s ugyanó tolmácsolja W. Northey Jones amerikai lelkipásztor predikációját. W. N. Jones egyike a Kollégium legnagyobb segítő munkásának az Egyesült-Államokban.

Felvétel internátusba. Debrecen legszebb pontján, egy holdas kertben van a tiszántúli református egyházkerület főfelügyelete alatt álló Andaházi—Szilágyi Mihály-féle nevelőintézet. Élelmezés egyelőre nincs. A növendékek a kollégiumi konviktusba járhatnak étkezni. Agyneműt maguk hoznak. Lakás, fűtés és világítás díja havi 15 aranykorona, amely két részletben fizetendő. Jó előmenetelű, igazolt rokonok kedvezményt kaphatnak, idegenek csak kivételesen. Csak a debreceni református gimnázium növendékei vehetők fel. Folyamodások a gimnázium igazgatóságához küldendőek augusztus 1-ig. Bélyeggel ellátott kérdésekre dr. Szeremley Béla bennlakó felügyelő tanár válaszol. Debrecen, Poroszlay-út 2. sz.

Templomszentelés Váncsodon. A váncsodi református egyház újonnan renovált templomát f. hó 17-én szentelték fel s adták át rendeltetésének. Megjelent a csonka-bihari egyházmegye esperese, Lévy Mihály is, aki Esdrás 5., 11. alapján lelket megragadó beszédet tartott. Andó Ferenc helybeli lelkész keresztelt, Kiss Antal berettyószentmártoni lelkész ágendázott és több mint 300 egyháztag járult az Úrasztalához. Leel-Össy Árpád kismarjai lelkész szóló-éneket adott elő, délután pedig épületes prédikációt tartott Mikeás 6., 7. alapján. Este a református énekkar, amely Angi Lajos kántortanító vezetésével a délelőtti istentiszteleten is 2 szép énekszámval szerepelt, a beszerzendő orgona javára műsoros estélyt rendezett, melynek jövedelme 3 millió korona volt.

Lelkészarva tanítónői oklevéllel, tanítónőül vagy polgáristák előkészítésére, esetleg társalkodónőül ajánlkozik keresztyén úri családhoz. Gimnáziumi alsóbb osztályú fiúk, vagy bármily osztályú leányok nyári tanítására pedig egy árva bölcsészethallgató ajánlkozik. Mindkét cím Kiss Ferenc egyetemi tanárnál Debrecen, Kollégium, kapható.

Hivatalos Értesítés

A tiszántuli református egyházkerület püspökétől
1054—1925. szám.

Körlevél

a nagytiszteletű esperes urakhoz.

Egyházkerületünknek f. évi május hó 13—14. napjain tartott közgyűlésében hozott 20. számú határozatát tudomásul vétel és alkalmazkodás végett alább közlöm.

Atyafiságos szeretettel
Debrecen, 1925. évi május hó 27.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Kivonat

a tiszántuli református egyházkerület 1925. évi május 13. s következő napjain Debrecenben tartott közgyűlésének jegyzőkönyvéből.

20. szám.

A szatmári, alsószabolcs-hajduvidéki, heves-nagykunsági és más egyházmegyék az iskolafenn-tartó egyházak keserű panaszait terjesztik fel a kutuszkormány azon sérelmes és egyre rendszere-sebbé váló iskolapolitikája ellen, hogy a tanítói javadalmak egyoldalú megállapítása, az egyház-hatóságilag megerősített díjlevelek önkényes ma-gyarázása, iskolai rendtartásunk, autonomikus jo-gainkat semmibevevő félretétele, az egyházható-ságok részére egyházi törvényeink által biztosí-tott törvényes felügyeleti és intézkedési jogok szándékos mellőzése által, a vármegyei kir. tan-felügyelőségek és közigazgatási bizottságok velük közvetlen rendelkeznek, ellenük zaklató és az egy-házakat súlyos anyagi válságba sodró foglaláso-kat, végrehajtásokat rendelnek el és azokat az év-századok óta fentartott és mindenkor féltő gon-dossággal megőrzött iskoláik feladásának gondola-tára kényszerítik.

Közgyűlésünk súlyos aggodalommal eltelve látja az autonomikus jogaink határán messze túl-törő és egyre szaporodó sérelmek félelmetes elára-dását, de mert akár a törvényes iskolai rende-letek egyoldalú magyarázásából és alkalmazásából, akár az egyes világi hatóságok túlkapásából eredő súlyos sérelmek gyökeres orvoslására csakis úgy lát lehetőséget, ha ezek a sérelmek taxatív kon-kretizálásban lesznek a vallás- és közoktatásügyi miniszterium elé terjeszthetők, felhívja az egyház-megyék espereseit, hogy az egyes egyházakból az azokat ért sérelmeket a vonatkozó igazoló adatok csatolásával gyűjtsék össze és közgyűlési tárgyalás után, összesítő jelentés kapcsán terjesszék fel leg-közelebbi közgyűlésünkre. Az egyházkerületi el-nökség pedig felkérte, hogy e panaszokat kon-kretizált formában memorandum útján terjessze fel a V. K. M.-hoz.

Kiadta: Révész.

1070—1925. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Tudomásul vétel és minden lelkészi hivattalal leendő közlés kérésével tudatom, hogy az ez évi

május hó 13-ikán tartott egyházkerületi közgyűlé-sünk 20. sz. alatt hozott határozatával az egyház-megyék útján figyelmezteti az egyházközségeket, hogy ingatlanok eladásától a lehelőségig tartó-zkodjanak s ingatlanok eladását csak akkor eszkö-zöljék, ha az egyházközség anyagi érdekei azt mel-lőzhetetlenné teszik.

Atyafiságos szeretettel
Debrecen, 1925 május 29.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

1088—1925. szám.

Körlevél valamennyi lelkészi hivatalhoz.

Tudomásul vétel és mihez tartás céljából köz-löm ez évi egyházkerületi közgyűlésünk 32. szám alatti határozatát a következőkben:

Közgyűlésünk kimondja, hogy a haza védel-mében életüket és vérüket áldozott hőseink emléke iránt soha meg nem szűnő hálás kegyelettel visel-tetik. Elvárja és feltételezi, hogy e szent és dicső emlék ébrentartása érdekében lelkészeink és gyü-lekezeteink évről-évre minden alkalmas és hitel-veinkkel nem ellenkező lehetőséget felhasználnak.

Az a körülmény pedig, hogy közben az állami törvényhozás a világháború hőseinek országos emléknappjával, hitelveinkkel nem ellenkező mó-don, május hó utolsó vasárnapját állapította meg, közgyűlésünk nézete szerint útját kell, hogy vágja annak, hogy egyes helyi hatóságok az eddigi szo-ká; szerint ezután is az úgynevezett „halottak nap-ján“, november 2-án rendezzenek ily célú emlék-ünnepélyt. Amihamégis megtörténnék, lelkészeink és egyházi hatóságaink feshivatnak, hogy ameny-nyiben a helyi politikai hatóság részéről e napon rendezett ünnepségben való részvételre megkere-sést kapnának, az elől hitelveinkre s az országos törvényre hivatkozással térjenek ki.

Atyafiságos szeretettel
Debrecen, 1925 május 29.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

1094—1925. szám.

Körlevél a középiskolák igazgatóihoz.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr folyó évi május hó 20-án 42,313. szám alatt kelt leirata szerint az 1924. évi XI. t.-c. végrehajtásával kap-csolatban mutatkozó francia nyelv és irodalom képe-sítésű tanárhiány enyhítésére a folyó évi jú-lius hóban francia nyelvi és irodalmi tanfolyamot szándékozik rendezni. A pályázati hirdetményt alább közlöm.

Egyben felhívom, hogy a pályázati kérelme-ket az igazgatóságok a Tanárképző intézethez küld-jék be a kitűzött időre feltétlenül, mert ellenkező esetben érdemleges tárgyalás alá vehetők nem lesznek.

Debrecen, 1925. évi május hó 26.
Atyafiságos szeretettel

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázati hirdetmény.

A középiskoláról szóló 1924. évi XI. t.-c. vég-rehajtásával kapcsolatban mutatkozó francia nyelv

és irodalom képesítésű tanárihiány enyhítésére a budapesti m. kir. Tanárképző Intézetben f. évi júl. hóban francia nyelvi és irodalmi tanfolyam rendeztetik.

A tanfolyamon részt vehet 30, nem francia nyelv- és irodalom szakos, de a francia nyelvben gyakorlatilag jártas okleveles és tényleges szolgálatban álló reálgimnáziumi és reáliskolai tanár. A tanfolyamra elsősorban nyelvi szakosok vétetnek fel, más szakosok a felvétel előtt a francia nyelvkészség megállapítása végett szóbeli vizsgálatnak vettettek alá. A tanfolyam folyó évi július hó 1-én kezdődik és július hó 30-án záródik s napi 4, illetőleg heti 24 órát vesz igénybe. Ezekből napi 1—1, illetőleg heti 6—6 óra: a) bevezetés a román nyelvtudományba és francia nyelvtörténet, b) a francia irodalom áttekintése, c) napi 2, illetőleg heti 12 óra: francia beszéd és stílus gyakorlatok a francia nyelvkészség tökéletesítésére. Az előadások francia nyelven folynak. A felveendő hallgatóknak kötelessége a tanfolyamot pontosan látogatni, az elődott anyagból kollokválni és végül folyó évi október hónapban a francia nyelv és irodalomnak középiskolai tanítására képesítő vizsgálatot tenni, melyről képesítő bizonyítványt kapnak. Ezen vizsgálat zárt helyi írásbeli és szóbeli részből áll. Az előbbinek tárgya magyar szövegnek szótárhasználat nélkül francia nyelvre való fordítása; az utóbbinak tárgya pedig francia leíró és történeti nyelvtan, továbbá a francia irodalom áttekintése a legkiválóbb írók mélyebb ismeretével. (Azok a művek, amelyekből e vizsgálatokra készülni lehet, az előadások során közölni fognak.)

Abból a célból, hogy a tanfolyam hallgatói idejüket teljesen a kívánt cél elérésére fordíthassák, a hallgatók részére és pedig a vidékiek részére egyenkint hét millió korona, a budapestiek részére pedig egyenkint négy millió korona ösztöndíjat engedélyezek. Ennek az összegnek egyharmad része a tanfolyam megnyitáskor, egyharmad része július hó 15-én, egyharmad része pedig a képesítő vizsgálat sikeres letétele után fog kifizettetni. Viszont pedig az a hallgató, aki a tanfolyam látogatásában hanyag s az előadásokat alapos igazolás nélkül elmulasztja, az a tanfolyam látogatásától eltiltatik s további ösztöndíj-részletben nem részesül; ugyanez áll azokra a hallgatókra nézve is, akik a kötelező kollokviumon feltűnő hanyagságot árulnak el, vagy a képesítő vizsgálaton meg nem felelnek.

A tanfolyamra való felvételért folyamodók eziránt és a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez címzett kérvényei az intézeti igazgatóságok részéről legkésőbb folyó évi június hó 15-ig a budapesti m. kir. középiskolai tanárképzőintézet igazgatóságához (Budapest, VIII., Múzeum-körút 6—8.) küldendők be.

A folyamodványhoz mellékelendő a folyamodomók középiskolai tanári oklevelének a folyamodomó intézetének igazgatósága által hitelesített másolata, eddig esetleg végzett francia nyelvi tanulmányokról szóló rövid ismertetés, továbbá az intézet igazgatóságának zárt borítékban elhelyezett javaslata.

A folyamodomók felvételükről értesítetnek, s a tanfolyamon július hó 1-én, reggel 9 órakor Bu-

dapest, VIII., Múzeum-körút 6—8. szám alatt, az előcsarnokban kifüggesztett hirdetményben megjelölt helyen pontosan megjelenni tartoznak.

Budapest, 1925. évi május hó 20-án.

Olvashatatlan aláírás.

981—1925. szám.

Körlevél

valamennyi tanintézet igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak folyó évi április hó 30-án 34,631. szám alatt kelt s a vezetése alatt álló tanintézetekhez intézett leiratát, tudomásul vétel és alkalmazkodás végett alább közlöm.

Debrecen, 1925. évi május hó 27.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium.

34,631—1925. V. ü. o. szám.

Tekintettel arra, hogy a tanulók teljes érdemsorozatának közlése az évvégi iskolai Értesítőben mind pedagógiai, mind közigazgatási szempontból szükséges és ezen adatok közlése az 1920. évi 102,368. B. XI. rendeleiben csupán takarékosági okokból szorított meg, megengedem, hogy mindazon vezetésem és rendelkezésem alatt álló középiskolákban, hol a szükséges fedezet a tanulók újabb megterhelése nélkül rendelkezésre áll, a tanulók táblázatos érdemsorozata ismét oly formában közöltessék, amilyen formában ezen érdemsorozatok a fenti rendelet kelte előtt közöltettek.

Budapest, 1925. évi április hó 30-án.

A miniszter helyett:

Schwöder, h. államtitkár.

1037—1925. szám.

Körlevél

valamennyi tanintézet fenntartótestületének.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak f. évi május hó 7-én 41,000. szám alatt kiadott s a nem állami tanszemélyzet orsz. nyugdíjintézetét megillető fenntartói járulék újabb megállapítása és a folyó évi járulék-hátralék mielőbbi beszolgáltatása tárgyában kiadott rendeletét alább közlöm.

Debrecen, 1925. évi május hó 27.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1925. évi 41,000—IX. számú körrendelete a nem állami tanszemélyzet orsz. nyugdíjintézetét megillető fenntartó járulék újabb megállapítása tárgyában.

1. Valamennyi Főtiszt. Egyházi Főhatóságnak. 2. Valamennyi tankerületi kir. Főigazgatónak. 3. A felső kereskedelmi iskolák kir. Főigazgatóságának. 4. Valamennyi kir. Tanfelügyelőnek és kir. tanfelügyelői kirendeltség Vezetőjének. 5. A nem állami gyógypedagógiai intézetek Igazgatóinak.

A nem állami tanszemélyzet orsz. nyugdíjintézetének kötelekébe tartozó tanintézetek fenntartói által fizetendő járulékot — az 1924: XXVIII. törvénycikkkel nyert felhatalmazás és az 1924. évi

7001. M. E. számú kormányrendelet határozmányai alapján, az 1924. évi 95,000—IX. számú kormányrendelet XII. fejezetében felsorolt csoportok szerint — az 1925. évi július hó 1-től kezdődőleg további intézkedésig az alábbi összegekben állapítom meg:

1. Az A) csoportba tartozó állások után havi 612,000 korona.
2. A B) csoportba tartozó állások után havi 374,000 korona.
3. A C) csoportba tartozó állások után havi 306,000 korona.
4. A D) csoportba tartozó állások után havi 221,000 korona.
5. Az E) csoportba tartozó állások után havi 204,000 korona.
6. Az F) és G) csoportba tartozó állások után havi 136,000 korona.

A fenti járuléknak tiz-tizenharmad része a fenntartót, három-tizenharmad része pedig az alkalmazottat terheli, az egész összeget azonban a fenntartó tartozik beszolgáltatni. A fenti összeg nem szállítható le azon a címen, hogy az állás üresedésben van, vagy, hogy a fenntartó az alkalmazottól a reá eső részt nem hajtotta be.

Ezek a járulékok mindenkor a hó elsején esedékesek és a hó utolsó napjáig kamatmentesen fizethetők be.

Figyelmeztetem az iskolafenntartókat, hogy az 1924—25. költségvetési évre előírt és még hátralékos járulékot a folyó évi június hó 30-ig a 65,381. számú csekkszámára saját érdekükben annál is inkább fizessék be, mert az 1925. évi június hó 30-án papirkoronára átszámított hátralékos összeget nemcsak késedelmi kamatok, hanem a súlyos terhet jelentő intési és behajtási pótdíjak is terhelni fogják.

Budapest, 1925. évi május hó 7-én.

Gróf Klebelsberg Kunó, a. k.

Pályázati hirdetés.

A köröstarcsai (Békésmegye) református egyház az előlépés folytán megüresedett tanyai tanítói állásra pályázatot hirdet.

Helyi javadalom:

1) Háromszobás lakás mellékhelyiségekkel. (Kert nélkül.)

2) 3 kat. hold 720 □ öl szántóföld.

3) 23 m. mázsa 75 klg. búza.

4) 3 m. mázsa 60 klg. árpa.

Allami fizetéskiegészítés.

Kötelességei: I—VI. osztályú mindennapi és az ismétlő iskolások oktatása. Vasárnapi és ünnepnapon istentiszteletek önálló végzése a tanyai iskolában. Belmissziói munkák végzése a lelkész utasítása szerint. Kommün alatti magaviselet igazolandó.

Menekültek és B. listások előnyben.

Pályázati határidő 1925 június 26.

Kellően felszerelt kérvények a lelkész hivatához küldendők.

Allás szeptember 1-én elfoglalandó.

Köröstarcsa, 1925 május 26.

Baka Béla, h. lelkész.

Legszébb, legjobb, legmaradandóbb, mert
egész életre tanulsággal szolgáló

Konfirmációi ajándék

Dr. Erdős Károly:

Az én vallásom

című műve, amely sok egyházba be van vezetve, mint a legalkalmasabb konfirmációi emlékkönyv.

Ara vászonba kötve 5600 K.

Most jelent meg a „Méliusz” kiadásában

FOHÁSZOK

„Az én vallásom” című könyvecskéből egy kis 32 lapos füzet 6,5×8,5 cm. nagyságban. Tartalmaz konfirmációi emléklapot és imádságokat hétköznapi és ünnepnapokra.

A legkedvesebb és legolcsóbb konfirmációi ajándék, amelyet a legszegényebb egyháztag is megvehet és használhat buzgósága növelésére.

Ara 1400 K (20 arany fillér).

Konfirmációi emléklapjaink

bibliai helyekkel, csinos kiállításban, nagyobb és kisebb alakban, 1000, illetőleg 500 koronáért kaphatók.

Egyházaknak tömeges vétel esetén 10% kedvezményt adunk.

„Méliusz”
könyvkereskedés

Debrecen,
Ferenc József-ut 26.